

CYRK

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA

Genealogie

Imaginaria

Translacje

28-30
PAŹDZIERNIKA
2020

Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego
Instytut Sławistyki Zachodniej i Południowej
Uniwersytetu Warszawskiego
Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu
Marii Curie-Skłodowskiej

⋈
instytut+e
in: Digiprima Research

Program: dr Grzegorz Kondrasiuk (UMCS), dr Sylwia Siedlecka (UW)
Koordynacja IT: Jadwiga Majewska | Karolina Wycisk

Historia i współczesne oblicze sztuki cyrkowej. Konferencja naukowa, rozmowy, spektakle organizowane w ramach cyklu **W ŚWIECIE WIDOWISK**

Projekt: Podpunkt

Badania nad cyrkiem nie mają w Polsce ugruntowanej pozycji, a jeśli już są podejmowane, to jako uzupełnienie historii kultury popularnej, antropologii widowisk, performatyki, animal studies, studiów miejskich czy filmoznawstwa. Cyrk został niemal całkowicie zdeprecjonowany również w aktualnie obowiązujących, wciąż powielanych hierarchiach i dystynkcjach kulturowych.

Tymczasem przeobrażenie się luźnego zbioru „sztuk cyrkowych”, kuglarstwa i dell'arte w wyrazistą instytucję nowożytnego cyrku i w autonomiczną dziedzinę sztuki było jedną z cezur formowania się modernitas w obrębie nowoczesnej kultury miejskiej. Cyrk funkcjonował jako laboratorium technologicznych innowacji czy quasi-instytucja edukacyjna. Prekursorsko propagował wzorce nowoczesnego życia: mobilności społecznej, treningu fizycznego i estetyk cielesności, kultu celebrytów i superbohaterów. Odegrał znaczącą rolę w powstaniu nowoczesnych mediów i profesjonalnego sportu.

Proponujemy powrót do wciąż nierozstrzygniętego pytania o pozycję cyrku w środkowoeuropejskiej odmianie nowoczesności. Z jednej strony był on instytucją życia społecznego, podlegającą przeobrażeniom, posiadającą swoją bogatą historię. Z drugiej – stanowił rozrastające się wraz z upływem czasu imaginarium: archiwum form, wyobrażeń, wzorców kulturowych, typów symbolicznych i praktyk kulturowych. Cyrk odcisnął swój ślad we wszystkich odmianach sztuk. Jego cywilizacyjna i kulturowa pozycja opierała się na dynamicznych, niepokojących paradoksach: była wpływowa i marginalna, wzbudzała fascynację, a jednocześnie pogardę. Cyrk stanowił realizację cywilizacyjnego marzenia o sztuce egalitarnej, a zarazem – jak pisze Starobinski w eseju „Wydrwieni zbawcy” – dostarczał nowoczesnemu umysłowi obrazu „hiperbolicznego skoku poza jakikolwiek sens”.

PROGRAM

28 PAŹDZIERNIKA ŚRODA

10.00

Otwarcie konferencji

10.10–11.30

Sesja wprowadzająca

Eleanor Lybeck, *Cyrk na scenie: występy sceniczne i kultura polityczna w Irlandii, 1770–2020*

Hanuš Jordan, *Od prywatnego do państwowego. Przemiany czechosłowackiego cyrku w latach pięćdziesiątych XX wieku*

11.50–13.20

Sesja wprowadzająca II

Olga Kupcova, *Obraz cyrku i cyrkowców w sztuce rosyjskiej Srebrnego Wieku*

Janusz Sejbuk i Dariusz Krajewski, *Dwugłos o cyrku polskim*

14.40–16.30

Ilona Szewczyk, *Venationes et alii. Zwierzę w rzymskich widowiskach cyrkowych*

Barbara Pitak-Piaskowska, *Cyrkowe freak show Barnuma*

Agata Chałupnik, *Cyrk: zwierzęcy punkt widzenia*

Aleksander Zbirański, *Cyrk jako lustro społeczeństwa*

29 PAŹDZIERNIKA CZWARTEK

10.00–11.50

Anna Gawarecka, *Sztuka czy rzemiosło? Cyrkowe wariacje w międzywojennej literaturze czeskiej*

Magda Nabiałek, *Między mimem a pierrotem. Artysta cyrkowy w sztuce dramatycznej dwudziestolecia międzywojennego*

Joanna Bobula, *Radykalne manipulacje klasyką. Specyfika odwoływania się do sztuki cyrkowej w twórczości teatralnej ukraińskich artystów awangardowych lat 20. XX wieku*

Balbina Tarnowska, *Bruno Schulz i cyrk. Obrazy, metafory, autoidentyfikacje*

12.10–14.00

Patrycjusz Pająk, *Cyrk i polityka w filmach Dušana Makavejeva*

Grzegorz Kondrasiuk, *Cyrk: archiwa*

Sylwia Siedlecka, *Mówiona historia cyrku*

Paloma Leyton, *Grawitacja ma znaczenie. Cyrk jako narzędzie*

16.00–18.00

„Od cyrku do teatru... i z powrotem”

Rozmowa z udziałem Marty Kuczyńskiej, Macieja Nowaka, Joanny Reczek-Szwed, Michała Walczaka, Joanny Zdrady. Prowadzenie – Anna Dzilińska

30 PAŹDZIERNIKA PIĄTEK

10.00–11.50

Grażyna Świętochowska, *Przestrzeń targów expo a dominanty przedstawień cyrkowych.*

Przypadek historyczny

Grzegorz Zyzik, *Akrobaci, klauni i hologramy. Technologia AR w Nowym Cyrku*

Mateusz Kanabrodzki, *Święty Jokerze, patronie incelów*

Sabina Drąg, Anna Olga Brown – *cyrkowe poszukiwania na Pomorzu Zachodnim*

12.10–14.00

Agnieszka Korytkowska, *To nie cyrk. Okna są zabite deskami*

Agnieszka Bińczycka, *Przegląd przedwojennej prasy cyrkowej*

Irina Lappo, *Dlaczego radzieckie dzieci nie bały się klaunów?*

Bartłomiej Kotowski, *Arena wolna! Miraże cyrku ponowoczesnego*

16.00–17.50

Paweł Płoski, *Artyści dzieciom.*

Cyrk (i teatr) w służbie zdrowia

Anna Wojszel, *Cyrk w resocjalizacji*

Rafał Sadownik, *Carnaval*

Sztukmistrzów – historia, kontekst

i mapa drogowa dla cyrku

współczesnego w Polsce

Maria Babicka, *Cyrk jako przestrzeń*

spotkania, czyli o podróżach mobilnej

sceny Instytutu Teatralnego

Konferencja będzie transmitowana online.

Więcej informacji na stronie www.instytut-teatralny.pl

SPEKTAKLE

29.10.2020, g. 19.00 *Miasto, którego nie było*,
Kolektyw Kejos, Laboratorium,
Sala im. W. Krukowskiego, Centrum Sztuki
Współczesnej Zamek Ujazdowski

Tytułowe miasto to miejsce częściowo wyobrażone. Przestrzeń spotkań ludzi odmiennych i nie do końca poznanych. Miejsce nieustannego krzyżowania się kultur, postaw, sposobów na życie; prowadzących z jednej strony do nieuchronnych nieporozumień i konfliktów, ale też do tworzenia życiodajnej, twórczej energii, budującej przestrzeń społeczno-kulturową miasta.

Poprzez przywołanie historii fikcyjnych z lubelskich legend jak i historycznych postaci, tworzymy wielowymiarowy, oniryczny świat, którego być może nigdy nie było, z pewnością już nie ma, ale w jakiś sposób przeczuwamy jego potencjalną obecność.

Miasto, którego nie było to spektakl łączący techniki sztuki cyrkowej i teatru oraz elementy pokrewnych dziedzin (taniec, teatr ruchu, teatr plastyczny).

Spektaklowi towarzyszy muzyka inspirowana folklorem polskim, żydowskim, ukraińskim i cygańskim a także polskimi szlagierami dwudziestolecia międzywojennego.

W przedstawieniu bierze udział pięciu polskich aktorów, związanych z Kolektywem KEJOS – artystów cyrkowych, oraz muzycy grający na żywo.

Spektakl wyprodukowany został z okazji Jubileuszu 700-lecia Miasta Lublina przez Carnaval Sztukmistrzów i Stowarzyszenie Ke-JoS-THe-AT-eR z Wrocławia przy współpracy z Centrum Bibliotecznym -Kulturalnym FAMA we Wrocławiu oraz Festiwalem oFCA w Oleśnicy.

Scenariusz, koncepcja i reżyseria: Jacek Timingeriu, Marta Kuczyńska

Kierownictwo muzyczne: Katarzyna Timingeriu

Scenografia i kostiumy: Diana Jonkisz, Anna Hul

Reżyseria światła: Maciej Dziaczko

Występują: Marta Kuczyńska, Zuzanna Nir, Matylda Górską, Marcin Janiak, Adam Banach

Muzycy: Katarzyna Timingeriu, Jacek Timingeriu, Mikołaj Nowicki

Czas trwania: 50 minut

**30.10.2020, g. 19.00, *Life is Short Stories*,
Matthias Romir, Laboratorium,
Sala im. W.Krukowskiego, Centrum Sztuki
Współczesnej Zamek Ujazdowski**

Life is Short Stories to zbiór wizualnych anegdot o sensie i szaleństwie życia. Historie te są niekiedy konkretne, niekiedy abstrakcyjne; czasami głośne, czasami ciche; czasami niemądre, czasami ponure; jednak zawsze są komiczne i zaczerpnięte z życia. Niemalże zupełnie bez słów artysta bada smutki, lęki i nadzieje człowieka, który chce uwolnić się od swoich ograniczeń, a jednocześnie szuka oparcia.

Matthias Romir od ponad dwudziestu lat tworzy krótkie spektakle z pogranicza żonglerki, teatru lalkowego, klaunady i sztuki wideo. W pewnym momencie zdał sobie sprawę z istnienia w tych wszystkich dziełach ukrytego powiązania. Tak oto kilka krótkich historii przerodziło się w jedną, która stała się pierwszym pełnometrażowym programem Romira. W intensywnym nagromadzeniu obrazów pokazuje on pełnię jego możliwości scenicznych.

Scenariusz, reżyseria i wykonanie: Matthias Romir

Dźwięk i światło: Hannes Volk

Video: Matthias Romir, Anatoli Akerman

Scenografia: Matthias Romir

Kostiumy: Anna Kemp, Matthias Romir, Jane Romir

Czas trwania: 80 minut

CIRCUS

INTERNATIONAL ACADEMIC CONFERENCE

Genealogies

Imaginaries

Translations

OCTOBER 28-30,
2020

Zbigniew Raszewski Theatre Institute
Institute of Western and Southern Slavic Studies at the
University of Warsaw Institute of Polish Philology
at Maria Curie-Skłodowska University in Lublin

:+
instytut+e
in Zbigniew Raszewski

Programme: dr Grzegorz Kondrasiuk (UMCS), dr Sylwia Siedlecka (UW)
IT coordination: Jadwiga Majewska | Karolina Wycisk

Project: Podpunkt

History and image of the contemporary circus art. Academic conference, talks, spectacles organized as part of the cycle: **IN THE WORLD OF SPECTACLE**

Academic research

related to the circus is hardly a well-established discipline in Poland. Generally, scholarly undertakings focusing on the circus are supplementary to the studies of history of popular culture, anthropology of performance, performance studies, animal studies, urban studies or film studies. The circus has been almost entirely absent from the current, continually reproduced cultural hierarchies and distinctions. Meanwhile, the transformation of the loosely defined field of 'the circus arts', juggling and dell'arte into a distinct institution of the modern circus and an autonomous field of art was one of the turning points in the formation of modernitas within contemporary urban culture.

Typically considered as the lowest in the hierarchy of arts or eliminated from it altogether, the circus also played the role of an inspiring repository of forms. It functioned on an ad hoc basis as a laboratory for technological innovations or an educational quasi-institution. The circus was also the precursor in propagating the standards of modern living: social mobility, physical training and aesthetics of corporality, the worship of celebrities and superheroes. It also played a significant role in the emergence of modern-day media and professional sport.

We propose a return to the ever-unresolved question of the position of circus within the Central European variety of modernity. On the one hand, circus was an institution of social life, subject to transformation and possessing its own rich history. On the other hand, it was an imaginary that has grown with the passage of time: an archive of forms, images, cultural patterns, symbolic links and cultural practices. The circus has left its mark on all types of art. Its civilizational and cultural position was based on dynamic, disturbing paradoxes: it was influential and marginal, and simultaneously aroused fascination and contempt. The circus was the realization of the civilizational dream of egalitarian art, and at the same time – as Starobinski writes in his essay 'Portrait de l'artiste en saltimbanque' [Portrait of the Artist as Saltimbanque] – provided modern thought with an image of a 'hyperbolic leap beyond any reason'.

PROGRAMME

28 OCTOBER WEDNESDAY

10.00 a.m.

Opening session

10.10 a.m. – 11.30 p.m.

Opening session

Eleanor Lybeck, *Staging the Circus: Performance and Political Culture in Ireland, 1770–2020*
Hanuš Jordan, *From Private towards State-owned Circuses. Changes at the Czechoslovak Circus in 1950's*

11.50 p.m. – 13.20 p.m.

Opening session (II)

Olga Kupcova, *The Image of Circus and Circus Artists in Russian Art of the Silver Age*
Janusz Sejbuk and Dariusz Krajewski, *A Dialogue about the Polish Circus*

02.40 p.m. – 04.30 p.m.

Ilona Szewczyk, *Venationes et alii. The Animal in Roman Circus Performances*
Barbara Pitak-Piaskowska, *Barnum Circus Freak Show*
Agata Chałupnik, *Circus: the Animal Perspective*
Aleksander Zbirański, *Circus as a Mirror of the Society*

29 OCTOBER THURSDAY

10.00 a.m. – 11.50 a.m.

Anna Gawarecka, *Art or Craft? Circus Variations in Interwar Czech Literature*
Magda Nabiałek, *Between a Mime and a Pierrot. A Circus Artist in the Dramatic Art of the Interwar Period*
Joanna Bobula, *Radical Manipulations with the Classics. The Specificity of Referring to Circus Art in the Theatrical Work of Ukrainian Avant-garde Artists of the 1920s*
Balbina Tarnowska, *Bruno Schulz and the Circus. Images, Metaphors, Self-identifications*

12.10 p.m. – 02.00 p.m.

Patrycjusz Pajak, *Circus and Politics in Dušan Makavejev's Films*
Grzegorz Kondrasiuk, *Circus: Archives*
Sylvia Siedlecka, *Spoken History of Circus*
Paloma Leyton, *Gravity Matters. Circus as a Device*

04.00 p.m. – 06.00 p.m.

"From Circus to Theatre.... and Back".

Panel discussion with **Marta Kuczyńska**, **Maciej Nowak**, **Joanna Reczek-Szwed**, **Michał Walczak**, **Joanna Zdrada**. Moderator – **Anna Dzilińska**

30 OCTOBER FRIDAY

10.00 a.m. – 11.50 a.m.

Grażyna Świętochowska, *Expo Fair Space and Circus Performance Modes. Historical Case*
Grzegorz Żyzik, *Acrobats, Clowns and Holograms. AR Technology in the New Circus*
Mateusz Kanabrodzki, *Saint Joker, Patron of Incels*
Sabina Drąg, Anna Olga Brown – *Circus Search in Western Pomerania*

12.10 a.m. – 02.00 p.m.

Agnieszka Korytkowska, *"It's not a Circus. The Windows are Boarded up"*
Agnieszka Bińczycka, *Review of the Pre-war Circus Press*
Irina Lappo, *Why Were Soviet Children not Afraid of Clowns?*
Bartłomiej Kotowski, *Arena Free! Mirages of the Postmodern Circus*

04.00 p.m. – 05.50 p.m.

Paweł Płoski, *Artists for Children. Circus (and Theatre) in Healthcare*
Anna Wojszel, *Circus in Correctional Treatment*
Rafał Sadownik, *Carnaval Sztukmistrzów – History, Context and Road Map for the Contemporary Circus in Poland*
Maria Babicka, *Circus as the Space of Encounter or About the Theatre*
Institute Mobile Stage Travels

The conference will also be broadcast online.
For more information, please visit www.institut-teatralny.pl

PERFORMANCES

29.10.2020, 07.00 p.m., *Miasto, którego nie było* [Nevertown], Kejos Collective, Laboratory, W. Krukowski's room, Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski [Ujazdowski Castle Centre for Contemporary Art]

The title city is a semi-imaginary place. The space of encounter for people who are unique and not fully realistic. The place of constant crossing of cultures, attitudes and lifestyles; leading on the one hand to inevitable misunderstandings and conflicts, on the other, to the creation of life-giving, creative energy, composing the socio-cultural space of the city.

By recalling fictional Lublin legendary stories and historical figures, we create a multidimensional, oneiric world that perhaps has never existed, and certainly does not exist anymore, but somehow we sense its potential presence.

Nevertown is a show combining the circus art techniques and theatre as well as elements from related fields (dance, movement theater, visual theater).

The show is accompanied by music inspired by Polish, Jewish, Ukrainian and Gypsy folklore, as well as Polish hits of the interwar period.

The performers are five Polish actors associated with the KEJOS Collective – circus artists, and live musicians.

The performance was produced for the 700th anniversary of the City of Lublin by **Carnaval Sztukmistrzów** and the **Ke-JoS-THe-AT-eR Association** from Wrocław in association with the **FAMA Library and Cultural Center** in Wrocław and **oFCA Festival** in Oleśnica.

Script, concept and direction: Jacek Timingeriu, Marta Kuczyńska

Musical direction: Katarzyna Timingeriu

Scenography and costumes: Diana Jonkisz, Anna Hul

Light Director: Maciej Dziaczko

Starring: Marta Kuczyńska, Zuzanna Nir, Matylda Góska, Marcin Janiak, Adam Banach

Musicians: Katarzyna Timingeriu, Jacek Timingeriu, Mikołaj Nowicki

Duration: 50 minutes

30.10.2020, 07.00 p.m., *Life is Short Stories*, Matthias Romir, Laboratory, Krukowski's room, Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski [*Ujazdowski Castle Centre for Contemporary Art*]

Life is Short Stories is a collection of visual anecdotes about the meaning and madness of life. The stories are at times concrete, at times abstract; at times loud, at times quiet; at times silly, at times sombre; but they're always comical and straight out of life. Almost entirely without words, the artist explores the sorrows, fears and hopes of a man who wants to be free from his constraints, yet is searching for a foothold.

For over twenty years, Matthias Romir has been creating short acts on the boundaries of juggling, object theatre, clowning and video art. At some point it occurred to him that many of his works have an intrinsic connection, without having been planned that way. That's how several short stories became one long one and Romir's first feature-length programme. The full spectrum of his work unfolds in an intense rush of images.

Written, directed and performed by Matthias Romir

Sound and Light: Hannes Volk

Videos: Matthias Romir, Anatoli Akerman

Set Design: Matthias Romir

Costumes: Anna Kemp, Matthias Romir, Jane Romir

Duration: 80 minutes